

उन्मिष (von मिष् mit उद्) m. = उन्मेष 1. VJUTP. 167.

उन्मील (von मील् mit उद्) m. (das Sichöffnen der Augen) das Erwachen, zu-Tage-Kommen: यत्रैतदुदक उदकोन्मीलो भवति Kauç. 121.

उन्मीलन (wie eben) n. 1) das Sichöffnen der Augen H. 378. नेत्रोन्मीलनकारक MBh. 1, 84. — 2) das Erwachen, zu-Tage-Kommen: तत्तदुपोन्मीलनात् PRAB. 87, 3.

उन्मीलित 1) adj. s. u. मील् mit उद्. — 2) n. in der Rhetorik: unverdeckte, offene Beziehung oder Anspielung (Gegens. मीलन) KUYALAJ. 143, b.

उन्मुख (उद् + मुख) 1) adj. f. ई a) das Gesicht emporrichtend (von Menschen und Thieren) H. 437. N. 21, 7. Suçr. 4, 121, 15. ad Çik. 23, 7. Megh. 14, 98. Ragh. 1, 39. 3, 32. 11, 23. 26. Kumāras. 6, 48. Kathās. 3, 14. auf Jmd oder Etwas den Blick richtend, am Ende eines comp.: भगवदुन्मुखी MBh. 1, 667 f. R. 2, 40, 21. गतास्ते लुब्धकाः स्वर्गोन्मुखाः Pañkāt. 141, 18. Ragh. 1, 53. 2, 17. Kathās. 10, 84. 14, 16. 23, 16. 23, 241. Vid. 300. तेषु (करुणादिषु) यदा दुःखं न को ऽपि स्यात्तदुन्मुखः Sñh. D. 24, 20. — b) auf Etwas wartend, Etwas erwartend, nahe daran seiend; am Ende eines comp.: पादपञ्च तदुन्मुखान् R. 2, 37, 32. चूतयष्टिरिवाभ्यासे मध्या परम्तोन्मुखी Kumāras. 6, 2. विक्रमाभ्युदयोन्मुखाः R. 4, 62, 24. कृन्मद्वचनो 5, 33, 33. शरणो Ragh. 6, 21. 12, 26. 16, 9. Kumāras. 6, 34. (पुष्योद्गतिः) उचितकलोन्मुखी Kathās. 17, 113. प्रसवोन्मुखी Ragh. 3, 12. भेदोन्मुख (कुरवक) Vikr. 26. मालती शिरसि वृन्मोणोन्मुखी Bhārtr. 1, 24. विदेशगमनो Kathās. 20, 148. Vid. 160. विनाशो AK. 3, 2, 41. — 2) m. N. pr. einer Gazelle, die in früheren Geburten Jäger und Brahman gewesen, HARIV. 1210. — Vgl. अभिमुख, संमुख.

उन्मुखता f. nom. abstr. von उन्मुख 1, a: सरोरुहैः सततोन्मुखतापीतसंक्राताक्रीप्रैरिव Kathās. 23, 248.

उन्मुखर (उद् + मु) adj. laut tönend PRAB. 73, 8.

उन्मुच (von मुच् mit उद्) m. N. pr. eines Mannes R. in Verz. d. B. H. 122, 6.

उन्मुद्र (उद् + मुद्रा) adj. aufgeblüht (entsiegelt) Trik. 2, 4, 4.

उन्मुद्रित s. मुद्रय् mit उद्.

उन्मुक्त (मुक्त mit उद्) adj. nom. उन्मुक् P. 8, 2, 33, Sch.

उन्मूल (उद् + मूल) adj. f. स्त्री entwurzelt Ait. Br. 2, 32. कृता ताराकुन्मूला तव मूलविनाशनात् R. 4, 19, 11. अमुष्य संसारतरेरवोधमूलस्य नोन्मूलविनाशनाय PRAB. 69, 18.

उन्मूलन (von उन्मूलय्) n. das Entwurzeln, Ausziehen der Wurzel Trik. 3, 3, 122. पादपोन्मूलन Ragh. 2, 34. मूलोन्मूलनं करु Pañkāt. III, 233. übertr. das Ausrotten, Vernichten: (अस्य दुःरात्मनः) समूलमुन्मूलनं करिष्यामि PRAB. 67, 16.

उन्मूलय् (von उन्मूल) उन्मूलयति entwurzeln, mit der Wurzel ausreißen; ausrotten, vernichten, zu Grunde richten: उन्मूलयन्कावृत्तान् MBh. 3, 11106. तृणानि चोन्मूलयति प्रभञ्जनः Pañkāt. I, 138. Kathās. 3, 110. मा मामुन्मूलयिष्यति (der Berg Mandara spricht) 19, 105. उन्मूलयंश्च कठिनान्पात्रावयुरिव हुमान् 19, 89. शत्रुमुन्मूलयेत् Pañkāt. IV, 19. PRAB. 10, 7. 72, 16. आधिष्ठ्याधिशैर्ननस्य विविधैरिगममुन्मूलयते Bhārtr. 3, 34. उन्मूलित entwurzelt H. 1480. zu Grunde gerichtet: लङ्कानुन्मूलिता कृता R. 5, 33, 6. — Vgl. निर्मूलय्.

— सम् dass.: अकं गत्वा तं (einen Feind) समुन्मूलयामि Hit. 127, 15. समुन्मूलित PRAB. 4, 12.

उन्मूलावमृता (2. imperatt. von मर्न्) f. wiederholtes Hinauf- und Hinabstreichen gaṇa मपूर्य्यसंकादि zu P. 2, 1, 72.

उन्मृष्य (von मर्म् mit उद्) adj. zu erreichen, zu berühren: ह्युन्मृष्या कैव व्यासः Çat. Br. 4, 4, 1, 22.

उन्मेष (von मा mit उद्) adj. subst. n. was gewogen wird; Last: शक्रोन्मेष als Erkl. von आचित Wagenlast Trik. 3, 3, 148. H. an. 3, 247. MED. I. 89.

उन्मेष (von मिष् mit उद्) m. 1) das Aufschlagen der Augen H. 378. निमिषस्ते स्मृता रात्रिरुन्मेषो दिवस्तथा R. 6, 102, 25. MBh. 14, 1237. Suçr. 4, 312, 16. vom Zucken des Blitzes: विद्युदुन्मेषदृष्टि Megh. 79. — 2) das Ausblühen: कमलोन्मेष Kumāras. 2, 33. — 3) das Erwachen, zu-Tage-Kommen: सतो प्रसोन्मेषः Bhārtr. 3, 20. तत्रोन्मेष PRAB. 118, 4. सानोन्मेषता Çantiç. 3, 13. — उन्मेषम् MBh. 1, 63 ist als gerund. zu fassen; die von LASSEN (Z. f. d. K. d. M. 4, 73, N.) vorgeschlagene Aenderung gestattet das Metrum nicht. — Vgl. उन्मिष.

उन्मेषण (wie eben) n. das Erwachen, zu-Tage-Kommen: मन्मथोन्मेषण Sñh. D. 32, 8. तत्तदुणो PRAB. 87, 3, v. l. für उन्मीलन.

उन्मोचन (von मुच् mit उद्) n. das Auflösen AV. 5, 30, 1. Kauç. 32.

उप Nipāta, Upasarga (Nir. 1, 3) und Gati gaṇa चादि und प्रादि (vgl. P. 1, 4, 57 — 60). Vop. 1, 8. Gegens. von अय, zu welchem उप auch lautlich in einer Art von Gegensatz steht. उप bisweilen verdoppelt P. 8, 1, 6. RV. 1, 126, 7. 8, 63, 9; vgl. u. विप्र. 1) adv. a) herzu, hinzu in Verbindung mit Verben. Bisweilen ist im Veda ein Zeitwort der Bewegung zu उप zu ergänzen; ein anderes Mal steht उप nach dem Zeitwort, zu welchem es gehört. — b) dazu, ferner (hinzufügend): तावोस्ते मधवन्मृक्मोषो ते त्वं शतम्। उपो ते वदं वदामि यदि वामि न्यर्तुदम् AV. 13, 4, 44. 45. उप च त्रयोदशो मासः Çat. Br. 6, 2, 2, 29. तत्रोप यत्प्रपदेनाभ्युच्छितो भवति 10, 2, 2, 6. तत्रोप ब्रह्म यो वेदे AV. 4, 11, 11. Pār. Gru. 3, 2. — 2) praep. a) mit vorang. oder folg. acc. α) zu — her, zu — hin: देवानामाशा उप RV. 1, 162, 7. अस्मन्ना गंतुमर्ष नः 137, 1. उपेनं वृत्ता वरुत इन्द्रम् 3, 33, 2. 4, 34, 6. वयो न वंस्तारुप 1, 23, 4. 33, 2. 4, 36, 5. घृतस्य कुल्या उप VS. 6, 12. प्रयातमुप कैरव्यमनुसन्नरुद्रमुषाः MBh. 1, 4099. — 3) unter (zur Bez. der Unterordnung) P. 1, 4, 87. उप शक्राद्यनं वैयाकरणाः Sch. शक्राद्य उपाच्युतम् Vop. 3, 7. Vgl. b, ε und अधि. — b) mit loc. α) in der Nähe von, an, bei; auf: गिरीणामुप सानुषु AV. 10, 4, 14. एतं मंत्रं मर्त्यमुप द्वेणोवायवः RV. 9, 14, 7. उप त्रितस्य पाथ्योः 102, 2. अमर्षा उप सूर्यो यामिर्षा सूर्यः सह 1, 23, 17. उप त्र्यगुपमस्यो नि धायि 143, 5. उप सवैषु वप्सतः 7, 33, 2. 8, 61, 15. SV. II, 6, 1, 1, 2. उपोप श्रवसि श्रवः। दधीत वृत्रतूर्यं 8, 63, 9. VS. 17, 6. — 3) zur Zeit von, an: सायं न्यङ्ग उप वन्धो नृभिः AV. 18, 4, 65. — γ) hin — zu, hinauf — zu: दीदिवामुप सवि RV. 3, 27, 12. 7, 31, 9. वातं ज्ञाता उप सवि। यतं वृत्रगम्यः 8, 43, 4. 6, 40. — 4) in: यस्मैश्वाकुरुष व्रते (एधते) RV. 10, 60, 4. — ε) über (zur Bez. der Uebersteigung) P. 1, 4, 87. उप निष्के कार्पायणम् Sch. उप परार्धं करेणुणाः P. 2, 3, 9, Sch. Vop. 3, 31. — e) mit instr. mit, in Begleitung von, gleichzeitig mit: य मीययुरुप युगिर्विर्मिदे RV. 5, 33, 3. या नु शेतावत्रो दिव उच्चरात् उप युभिः 8, 40, 8. in Gemässheit von: उप नि-